

NOU 2015:2 Å høre til

Eleorgorganisasjonens høringssvar

NOU 2015:2 Å høre til.....	1
Innledning	2
Kapittel 12	2
Implementering av barnekonvensjonen	2
Kapittel 13	3
Generell del	3
IKT	3
Eleorgorganisasjonen.....	3
Kapittel 14	4
Kapittel 15	4
Elevene sitt skolemiljø § 9A-1.....	4
Retten til et trygt fysisk skolemiljø § 9A-2	4
Ordensreglement	5
Miste rett til videregående opplæring.....	6
Bruk av sanksjoner jf. § 9A-6	6
Aktivitetsplikt.....	7
Oppreisning og erstatning § 9A-12	7
Klage på håndtering av krenkelser	7
Brukerorganer	8
Elevrådet ved grunnskolar § 11-2.....	8
Elevrådet ved videregående skoler § 11-6	8
Fellesregler § 11-7	9
Kapittel 16 Endringer i dagens klageordning	9
Sanksjoner	9
Kapittel 17	10
Kapittel 18	10
Skolehelsetjenesten	10
Frivillige.....	11
Kapittel 20	11

Innledning

Djupedalutvalget har i NOU 2015:2 *Å høre til* tatt for seg en av skolens største utfordringer, hvordan alle elever skal ha et godt psykososialt miljø, og hvordan man skal skape et mobbefritt skolemiljø. Etter Elevorganisasjonen sin oppfatning har utvalget, gjennom en lang og god prosess, kommet med flere av de forslagene som har vært etterspurt. De har sett på helheten av problemet, og foreslått tiltak som i sum vil legge om hvordan vi alle skal arbeide med å skape et godt skolemiljø i fremtiden.

Utvalget konkluderer med det samme som Elevorganisasjonen har pekt på i en årrekke, at for å bekjempe mobbing må man gå strukturelt og systematisk til verk. Det heter at kultur spiser struktur til frokost, men det er ingen tvil om at dagens system ikke tilfredsstiller hva man kan forvente av en mobbefri skole. For å få en god anti-mobbe-kultur på skolene trenger vi at klageordningene, regeloppfølgingen og rettsvernet ivaretar elevenes beste. Det er alle sitt ansvar at elever har et godt skolemiljø, og det er ingen ledd i skolehierarkiet som kan være fornøyd før antall elever som blir mobbet, trakassert, diskriminert eller krenket er null.

Vi ønsker å påpeke at enkeltelementene som foreslås i seg selv ikke vil være nok, men at man må se på utvalgets forslag som en helhet. Det er først når håndheving, kompetanseløft og ansvarliggjøring kombineres at vi begynner å nærme oss den skolen vi ønsker.

Elevorganisasjonen støtter helheten i NOU 2015:2 og mener den danner et godt grunnlag for å skape positive endringer i skolen. Et trygt skolemiljø handler om at elever føler tilhørighet til skolen, skolehverdagen og gruppen sin. For at elevene skal føle en slik tilhørighet må skolen legge til rette for at elevene aktivt er med i utformingen av skolehverdagen. Elever må få anledning til å bli hørt i alle saker som angår dem, eller som det heter i Barnekonvensjonens artikkel 12 *fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet*.

Kapittel 12

Implementering av barnekonvensjonen

Elevorganisasjonen sier seg enige i utvalgets vurderinger når det kommer til implementering av barnekonvensjonen i utdanningssektoren. Å sikre elever et trygt skolemiljø uten krenkelser faller inn under det å sikre alle deres grunnleggende rett til utdanning. Det vil kunne slå positivt ut for læringsmiljøet å synliggjøre flere av de sentrale punktene i barnekonvensjonen, som barns rett til å bli hørt, barnets beste og retten til utdanning.

Norsk skole er pliktige til å følge barnekonvensjonen, men har godt av å implementere det bedre enn man har i dag. Flere av skolens vurderinger mangler i dag et barneperspektiv, og artikkel 3 om barns beste blir ikke fulgt i tilstrekkelig grad.

Kapittel 13

Generell del

Eleorgorganisasjonen støtter utvalgets forslag om å implementere visse prinsipper i ny generell del av læreplanen. Generell del brukes ofte av skoler som en motivator for lærere, og legger premissene for hvilken type skole vi ønsker å ha. For at disse endringene skal ha en effekt, må generell del gjøres mer tilgjengelig for lærere og elever. En lett tilgjengelig generell del vil adressere spørsmålet “hvorfor går vi på skole” eller “hvorfor lærer vi dette?” som lærere møter stadig, og øke trivselen til norske elever betraktelig.

IKT

Utvalget peker på nødvendigheten for å arbeide mot nettmobbing. For å forhindre nettmobbing er det viktig at man gir elevene innsikten i og forståelsen for digital dømmekraft. Senter for IKT har i dag tjenesten dubestemmer.no, og Eleorgorganisasjonen støtter Djupedalutvalgets forslag om at senteret gis i rolle å videreutvikle program for digital dømmekraft.

Eleorgorganisasjonen støtter også at Utdanningsdirektoratet gis i oppdrag å tydeliggjøre kravene i læreplanverket for å styrke elevenes digitale kompetanse, herunder digital dømmekraft. I tråd med hva Ludvigsenutvalget har anbefalt om en tydeliggjøring av sosial og emosjonell kompetanse, støtter vi også at Utdanningsdirektoratet gis i oppdrag å innarbeide dette som en fagovergripende kompetanse.

Eleorgorganisasjonen

Som en viktig del av arbeidet med å skape et trygt skolemiljø peker Djupedalutvalget på viktigheten av god elevmedvirkning. I flere av forslagene til utvalget er Eleorgorganisasjonen nevnt. Vi nevnes som en viktig aktør i å gi elever en stemme i skolepolitikken. Det foreslås at Eleorgorganisasjonen og Utdanningsdirektoratet får i oppdrag å utvikle en kompetansepakke for elever og elevråd som inneholder informasjon om elevers rettigheter, elevdemokrati, tilpasset opplæring, rådene og utvalgenes rolle og hvordan realisere elevmedvirkning. Vi støtter dette forslaget, og ønsker å utvikle en slik kompetansepakke sammen med Utdanningsdirektoratet.

Utvalget foreslår også at Kunnskapsdepartementet skal vurdere om driftsstøtten til Eleorgorganisasjonen bør økes. Økt driftsstøtte vil kunne gi oss forutsetning til å forsterke kontakten med medlemsskolene våre. Vi har ambisiøse mål om å besøke så mange skoler som mulig hvert år, men ser at dårlig økonomi vanskeliggjør dette. I dag klarer vi å besøke i overkant av 200 skoler hvert år, det er om lag halvparten av vår medlemsmasse. Det optimale var om vi hadde klart å besøke alle skolene, gjerne flere ganger, i løpet av hvert år. Grunnen til at det er behov for så hyppig medlemsaktivitet er fordi elevmassen stadig skiftes ut, og da er det viktig at vi sørge for at alle til enhver tid er beviste i sitt medlemskap til organisasjonen.

En annen side ved vår drift som vanskeliggjøres ved dagens driftsstøtte er fulltidsstillitsvalgte. I dag har vi 11-13 fulltidsstillitsvalgte som må fullfinansiere vervperioden på egen hånd. Disse utgjør, sammen med leder, hele sentralstyret. Hvert år går mange tillitsvalgte ut av organisasjonen, med begrunnelse i egen økonomi. Legger vi til grunn at man ønsker en sterk Eleorgorganisasjon, så er det et problem at dyktige tillitsvalgte ikke kan fortsette

på grunn av personlig økonomi. Vi ser for oss en ordning hvor det opprettes et sekretariat, samtidig som vi kutter ned på styreplasser, og frikjøper enkelte i styret. Dette kan være én måte å bedre driften til organisasjonen på.

Vi ønsker gjerne å komme i dialog med Kunnskapsdepartementet om hvordan en eventuelt økt driftsstøtte kan komme norske elever, og deres medvirkning, til gode.

Kapittel 14

Djupedalutvalget foreslår at det lages en nasjonal veileder i håndtering av krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering. Elevorganisasjonen støtter forslaget om en slik nasjonal veileder. Vi ser at det er behov for hjelp til å sette kunnskap ut i praktisk handling. En veileder må bruke et klart språk, være konkret og gi gode eksempler. En må ikke bare tydeliggjøre forventningene, men vise hvordan skolene skal handle, hva som er et egnet tiltak, hvordan en hører et barn, hvem som er part og hva det innebærer, hvilke instanser som finnes og når de skal brukes, og så videre.

Kapittel 15

I kapittel 15 mener Djupedalutvalget at man trenger en gjennomgang av opplæringsloven for å sikre elevenes rett til et trygt fysisk og psykisk skolemiljø. Utvalget foreslår en rekke lovendringer som vil styrke elevers rettsvern, blant annet lovfesting av barnekonvensjonen, lovfesting av ulovfestede prinsipper, lovfestet brukermedvirkning og aktivitetsplikt.

Elevorganisasjonen støtter hovedlinjene i utvalgets forslag om lovendringer. Det er viktig at loven tilgjengeliggjøres for elevene, slik at elevene enkelt kan bevisstgjøres på hvilke rettigheter man har. Vi opplever forslag til ny lovtekst som mer lettfattelig for elever, enn dagens opplæringslov. Vi vil nå gå inn på enkeltdele av ny lovtekst, og knytte våre merknader til forslagene.

Elevene sitt skolemiljø § 9A-1

Elevorganisasjonen støtter Djupedalutvalgets forslag om å lovfeste at «alle elevar har rett til eit trygt psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel, læring og sosial tilhøyrse» og at «skolene skal ha nulltoleranse mot ord og uttrykk som krenkjer verdigheita eller integriteten til ein eller fleire elevar».

Vi er også enige i at det må være elevenes subjektive opplevelse som avgjør om ord eller handlinger er krenkende. Dette må lovfestet slik at eleven alltid blir tatt på alvor når den føler seg krenket.

Retten til et trygt fysisk skolemiljø § 9A-2

Elevorganisasjonen støtter forslaget om ny formulig i § 9A-2 om at «alle elever har rett til en arbeidsplass som er tilpassa deira behov. Skolen skal innreiast slik at det blir teke omsyn til dei elevane ved skolen som har nedsett funksjonsevne.»

Ordensreglement

Elevorganisasjonen synes det er positivt at utvalget i § 9A-5 har foreslått klare regler for hvordan ordensreglementet skal fastsettes. Vi ønsker imidlertid å knytte noen bemerkninger til foreslått lovtekst.

Utforming av ordensreglement

I første ledd, siste punktum, står det at *elever skal få høve til å delta i utforminga av ordensreglementet*. Dersom man skal ta på alvor elevenes reelle medvirkning i utformingen av ordensreglementet burde formuleringen “få høve” være overflødig. I 10.5.5 skriver utvalget at “(...) medbestemmelse inngår som en del av elevens rett til medvirkning”, de skriver videre at “Elevmedvirkning kan bidra til trivsel, tilhørighet og helse (...)”. Vi legger dermed til grunn at et ordensreglement hvor elevene er med i utformingen ikke bare inngår i elevenes rett til medvirkning, men også vil ha positiv effekt på elevenes tilhørighet.

Elevorganisasjonen foreslår dermed å fjerne ordene “få høve til å” slik at setningen lyder “Elevane skal delta i utforminga av ordensreglementet”.

Som en del kunnskapsgrunnlaget slås det også fast at elever ikke nødvendigvis ønsker å bestemme mest mulig selv, men at de vil bli hørt i saker som angår dem. Lovteksten vi foreslår vil da gjøre at man stiller strengere krav til at elevene må bli inkludert i utformingen, og at elevene må ta et aktivt valg i hvilken grad man ønsker å delta i prosessen.

Utvalget skriver som merknad til paragrafen at det er opp til skoleeieren hvordan dette kravet oppfylles, og at det vil avhenge av om ordensreglementet utarbeides på skoleeiernivå eller skolenivå. Det finnes fordeler og ulemper med å vedta ordensreglement på disse to ulike nivåene. Dersom det er opp til skolene selv vil det være lettere for en stor del av elevmassen å engasjere seg i utformingen. Vedtas det i fylkesting eller kommunestyre derimot vil fordelene være at man får en lik praksis i hele kommunen. Det er ingen motsetning mellom at vedtaket skal fattes på skoleeiernivå og at elever skal delta i utformingen. Vi legger til grunn at elevmedvirkning kan foregå gjennom tillitsvalgtordningen og elevrådene. Elevorganisasjonen ønsker derfor at ordensreglementene skal vedtas på skoleeiernivå. Samtidig må det tas hensyn til at skoler med behov for lokal tilpasning skal ha rom til dette.

Forbud mot digitale krenkelser

I § 9A-5, tredje ledd, står det at skoleeier kan fastsette forbud mot digitale krenkelser. Dette står i kontrast til vårt syn på digitale krenkelser, da vi ikke anser dette som noen særstilt og ekstraordinær form for krenkelse. Det er helt klart at digitale krenkelser er svært alvorlig, og unikt i den forstand at det foregår over internett, men Opplæringslova kan ikke på denne måten påpeke at skoleeier har denne muligheten.

Det skal ikke være opp til skoleeier å bestemme om digitale krenkelser skal være forbudt på skolen eller ikke. Digitale krenkelser er forbudt jf. § 9A-1.

Videre gir forslaget skoleeier mulighet til å inndra digitale hjelpemidler for inntil én dag dersom de forstyrrer opplæringen. For Elevorganisasjonen er det viktig at mobilforbud aldri kan være det eneste virkemiddelet en skole har for å motvirke digitale krenkelser. Samtidig støtter vi forslag om at lærere skal ha myndighet til å inndra digitale hjelpemidler når dette forstyrrer opplæringen. Det er likevel et par momenter som må klargjøres.

En elev kan ikke bli fratatt digitale hjelpemidler når eleven har fritid. Praksis på en rekke skoler i dag er at digitale enheter fratas elever i fritimer og friminutter. Dette mener vi er galt da elevene selv må ha myndighet til å forvalte denne tiden slik de selv vil, og at skolen ikke har noen pedagogiske argumenter for at elever ikke skal få bruke digitale enheter i fritiden sin. Hva gjelder motargumentet om at digitale enheter kan brukes til å krenke andre elever mener vi dette ikke løses ved at enheten fjernes, men gjennom systematisk og godt forebyggende arbeid og økt fokus på digital dømmekraft i skolen.

Det er også viktig å presisere at “inntil ein dag” må gjelde til når eleven er ferdig med undervisning for dagen.

Elevorganisasjonen deler utvalgets syn på at andre tiltak overfor elevene ofte fremstår som mer hensiktsmessige enn bruk av sanksjoner.

Miste rett til videregående opplæring

Vi merker oss at Djupedalutvalget har valgt å videreføre dagens rett når det kommer til at en elev kan miste retten til videregående opplæring. Dette står i § 9A-5, femte ledd.

Elevorganisasjonen mener at denne reglen bør oppheves. Vi har problemer med å se behovet for å frata en elev retten til videregående opplæring. I tilfeller hvor elever med truende adferd ikke kan ta del i et klassemiljø, av hensyn til de andre elevene og læreren, skal det være mulig å få opplæring utenfor klasserommet.

Vi ber Kunnskapsdepartementet utrede andre, og mindre inngripende, virkemidler enn tap av opplæringsretten.

Bruk av sanksjoner jf. § 9A-6

Elevorganisasjonen støtter bruken av sanksjoner slik Djupedalutvalget foreslår. Det er et par punkter som er særlig viktig å merke seg.

«Skolen kan berre nytte sanksjonar som er fastsette i ordensreglementet og etter reglane i denne føreseгна.»

Vi mottar opplever stadig elever som blir utsatt for sanksjoner som hverken er i tråd med Opplæringslova eller som er fastsatt i ordensreglementet. Lærere som finner opp egne sanksjonsformer kan by på store problemer. Et typisk eksempel på dette er lærere som knytter ordensspørsmål opp mot vurderingsgrunnlag, og bruker vurderingsverktøyet som sanksjonsmiddel. Det finnes også lærere som krenker elever med borttagelse av eiendeler og annet, uten at det er i tråd med ordensreglementet på skolen.

«Fysisk refsing, anna krenkjande behandling eller kollektiv straff må ikkje nyttast.»

Djupedalutvalget forslår med denne formuleringen å lovfeste ulovfestede prinsipper. Vi håper, og tror, med dette at prinsippene i større grad vil bli fulgt opp av skolene. Hva gjelder kollektiv straff blir vi ofte kontaktet av elever hvor hele klassen har blitt straffet for noe enkeltelever har gjort, og vi opplever at elever har for lite de skulle ha sagt når slike situasjoner oppstår.

Videre stiller vi oss også svært positive til at eleven skal få mulighet til å forklare seg muntlig for personen som skal avgjøre hvorvidt refsing skal benyttes.

Aktivitetsplikt

Elevorganisasjon støtter utvalgets forslag om en skjerpet aktivitetsplikt for «*alle tilsette*» ved mistanke eller kjennskap om at elever blir krenket. Det må presiseres at spørsmål om ansattes kunnskap eller mistanke ikke bare vurderes ut fra ansattes egen vurdering, men også «*ved at elevar eller foreldre tek kontakt*». Her er det viktig at man tar elevene på alvor, og at elevers subjektive oppfatning er det som skal diktere hvorvidt en situasjon er krenkende eller ei.

Det er samtidig viktig å konkretisere hva denne plikten innebærer. Det er en viktig rettsikkerhetsgaranti at ansatte alltid skal varsle rektor, og at også rektor skal varsle skoleeieren dersom det er behov for det. Sistnevnte hindrer at skolen har uløste saker i lang tid uten at skoleeiere vet om det. Skoleeiere som ikke får varsel om saker de bør ha informasjon om får dermed mulighet for å reagere ovenfor skoleledelsen. Elevorganisasjonen er enig med utvalget i at det er viktig å presisere at «*Skoleeigaren har ansvaret for å dokumentere kva skolen har gjort for å stoppe krenkingane*». At ting blir dokumentert, er en viktig rettsikkerhetsgaranti for både eleven og skolen. Å presisere at dette er en plikt som skoleeier har, kan bidra til større engasjement også fra skoleeiers side.

Oppreisning og erstatning § 9A-12

Elevorganisasjonen støtter forslag om at den som har blitt krenket, kan kreve oppreisning av skoleeier dersom skoleeier eller skolen ikke har oppfylt sine plikter. For en elev som har vært utsatt for mobbing, trakassering eller krenkelser vil erstatning for ikke-økonomisk skade være et plaster på såret, og fungere som en formalisert unnskyldning. Det er rettferdig at skolen skal forsøke å gjøre opp for seg når det skolen som har sviktet i sine oppgaver.

Klage på håndtering av krenkelser

Elevorganisasjonen støtter forslag om at elever og foreldre kan klage til Barneombudet dersom skolen har mangelfull oppfølging av krenkelser, og at det ikke settes inn tilstrekkelige og egnede tiltak for at eleven skal ha et trygt psykososialt skolemiljø. I spørsmål om saker hvor Barneombudet kan kreve oppreisning etter § 9A-12 ser vi imidlertid behov for at det kommer en presisering.

I § 9A-10 fjerde ledd heter det at “ombudet kan føre saka om oppreisning for eleven og foreldra i domstolen dersom dei samtykkjer”. Det må alltid være eleven som beslutter hvorvidt saken skal føres, eller ikke. Med formuleringen “dei” framstår det noe usikkert hva som skjer dersom eleven og foreldrene er uenige. Ettersom det vil være Barneombudet som fører saken, og dermed påtar seg saksomkostninger, er det ingen grunn til at elever, også under 15 år, ikke skal kunne ta en selvstendig avgjørelse. Det kan oppstå scenarioer der eleven ønsker at saken skal gå til domstolens, mens foreldrene ikke ønsker det. Samtidig kan det være scenarioer hvor foreldrene mener Barneombudet skal føre saken, mens eleven ikke ønsker det. I begge de skisserte scenarioene vil eleven ikke få viljen sin dersom det er opp til foreldrene å ta avgjørelsen. Uavhengig om eleven er 8, 10, 13 eller 17 burde det alltid være elevens interesse som avgjør.

Brukerorganer

Elevorganisasjonen ser positivt på at Djupedalutvalget i Opplæringslovas kapittel 11 foreslår å styrke brukerorganene til skolen. Hensikten er med brukerorganene må til enhver tid være at skolen styres på grunnlag av demokratiske prinsipper, hvor alle involverte har en stemme. Brukerorganene er en viktig arena for elever å påvirke skolehverdagen, og det derfor helt nødvendig at disse organene er velfungerende.

I § 11-1a og § 11-5a foreslår utvalget at elevrepresentantene har rett til fritak fra undervisningstimer for å utføre oppgavene sine. Elevorganisasjonen støtter dette og ber også om at tilsvarende formulering blir gjeldende for arbeid med elevrådet på ungdomsskoler og videregående (§ 11-2 og § 11-6, eller som felles regel under § 11-7). Dette er fordi enkelte elever i dag opplever at lærere anser engasjement i elevrådet som negativt. Det er viktig at skolen tilrettelegger for at elever skal drive med elevrådsarbeid, og derfor må det ikke føres fravær når en elev bedriver elevrådsarbeid i undervisningstiden.

Elevrådet ved grunnskolar § 11-2

Elevorganisasjonen støtter forslaget om at et medlem av undervisningspersonalet skal ha som oppgave å rettlede elevrådet i arbeidet, jf. foreslått § 11-2 andre ledd. En slik rolle, ofte kalt elevrådskontakt, er ofte avgjørende for at elevrådet skal gjøre et godt arbeid. En elevs første møte med elevrådsarbeid er ofte en elevs første møte med praktisk demokrati og rådsarbeid. Får man da god oppfølging av en elevrådskontakt vil man fort kunne blomstre i rollen. Motsatt vil en elevrådskontakt som enten er fraværende, eller for kontrollerende, ha negativ effekt på elevers engasjement.

Elevorganisasjonen ser på elevrådskontakten som et bindeledd mellom elevrådet og skolens ledelse. Det er derfor positivt at det presiseres at kontakten må være medlem av skolens undervisningspersonal, og ikke en ansatt i ledelsen. Bindeleddet har som oppgave å tilgjengeliggjøre informasjon og tilrettelegge for kommunikasjon mellom rådet og ledelsen.

I samme ledd, andre punktum, står det imidlertid at elevrådskontakten har møte- og talerett i elevrådet. Etter vårt syn anser vi kontakten mer som en med sekretariatsfunksjonen, enn et medlem av rådet. Vi mener derfor at det må presiseres at kontakten kun har møte- og talerett i saker der elevene ønsker det. Et elevråd mister som legitimitet dersom det alltid er ansatte ved skolen som møter. Elevene må bli gitt mulighet til å kunne ha møter og fatte vedtak på egenhånd.

Vi støtter også forslag om at elevrådet skal velges senest tre uker etter at skolen har startet på høsten, og vil påpeke at dette vil gjøre nasjonalt og regionalt samarbeid enklere.

Vi støtter også forslaget om at elevrådet skal velges seneste tre uker etter skolestart.

Elevrådet ved videregående skoler § 11-6

Elevorganisasjonen støtter forslaget om å endre mandatet fra «*læringsmiljøet*» til «*skolemiljøet*».

Vi stiller oss spørrende til hvorfor utvalget har valgt å legge inn formuleringen om at elevrådet skal velges innen tre uker etter skolerstart, for grunnskoler, men ikke for videregående. Vi mener på det sterkeste at tilsvarende formulering må være en del av § 11-6. Ved at alle skolene har konstituering av elevrådet på samme tid av året vil det være lettere for rådene å samarbeide regionalt og nasjonalt, og det vil styrke elevmedvirkningen opp mot skoleeier, samt de nasjonale skolemyndighetene.

Fellesregler § 11-7

Elevorganisasjonen støtter forslag om at skoleeier har ansvar for at rådene og utvalgene får nødvendig informasjon og opplæring for å kunne utføre vervet på en forsvarlig måte. Som tidligere nevnt er velfungerende brukerorganer en nødvendig forutsetning for et skoledemokrati.

Å kunne *utføre vervet* på en *forsvarlig måte* må innebære at brukerorganene blant annet kan være selvstendige. For et elevråd innebærer dette blant annet at de må kunne forvalte sin egen økonomi. Det er veldig sprikende i hvilken grad ulike elevråd har økonomiske midler de kan benytte i arbeidet sitt.

Elevorganisasjonens ønsker også å vise til at skoler kan invitere elever med på øvrige forum i skolen. Det kan eksempelvis være positivt om elever får anledning til å delta på personalmøter eller planleggingsdager. Vi oppfordrer også skoleeier til å legge til rette for regionalt og nasjonalt samarbeid for brukerorganene. Når det foreslås at skoleeier skal drive opplæring burde dette løses ved at brukerorganer driver erfaringsutveksling. Elevorganisasjonen har også en rekke faglige opplegg vi bruker for å skolere elevrådene, og vi håper å kunne tilby enda bedre skolering, for enda flere elever i fremtiden.

Kapittel 16

Endringer i dagens klageordning

Dagens klageordning er overmoden for endring. Ordningen hvor man kun kan klage på enkeltvedtak har vist seg gjentatte ganger å ikke ivareta elevers rettsikkerhet på en god nok måte, samtidig som ordningen klassifiseres som vanskelig å forstå for elever og foreldre.

Norske elever etterspør en lavterskel klageordning til en ekstern aktør, ettersom mange elever som befinner seg i en situasjon det er ønskelig å klage på ikke har tiltro til rektor og skolen som helhet. Klageordningen har også et rykte på seg som en juridisk krevende prosess hvor ressurssterke familier har et stort fortrinn

I Elevorganisasjonens øyne er de foreslåtte endringene i klagegrunnlag veldig gode.

Elevorganisasjonen støtter også forslaget om å flytte klageordningen over til Barneombudet. Dette vil styrke ombudets rolle som en pådriver for barns rettigheter ved at ombudet får all denne informasjonen. Dersom dette skal gjøres, støtter Elevorganisasjonen opprettelsen av en skolemiljøklagenemd som et ledd i det å ivareta ombudets uavhengighet.

Sanksjoner

Uavhengig av hvordan man velger å løse spørsmålet om klageinstans, støtter Eleorgorganisasjonen utvalgets forslag om å innføre administrative reaksjoner og sanksjoner. Dette er virkemidler som kun har til formål å få skolene til å etterleve sitt ansvar. At skolen oppfyller sine forpliktelser vil alltid være til barns beste.

Eleorgorganisasjonen har gjentatte ganger påpekt at elever har rett, men ikke får oppfylt sin rett til et godt skolemiljø, fordi det ikke finnes noen effektive virkemidler for å sikre skolenes etterlevelse. Skoler og kommuner kan i dag, bevisst eller ubevisst, bryte opplæringsloven uten risiko for sanksjoner. Brudd på opplæringsloven får ingen konsekvenser for kommunen, ansatte eller ledelse. Av hensyn til elevene er det behov for virkemidler som kan motivere skolen til å etterleve regelverket. Det kan skje ved å innføre ulike sanksjoner som er tilpasset alvoret i den enkelte sak.

I tillegg til å støtte forslaget om at skoler kan kunne bli ilagt administrative sanksjoner ønsker vi å foreslå at pengene blir brukt i arbeidet for en trygt skolemiljø. Det er viktig at den norske skolen forvalter de økonomiske ressursene på den mest læringsfremmende måten, og da vil man være tjent med at pengene ikke forsvinner ut av skolen.

Kapittel 17

Utvalget foreslår at skoleeierne skal sørge for at det psykososiale skolemiljøet utvikles og forbedres. Det skal skje gjennom kontroll av at lovfestede rettigheter og plikter oppfylles, og gjennom støtte og veiledning.

Eleorgorganisasjonen støtter utvalgets forslag, og vil særlig fremheve behovet for å ansvarliggjøre skoleeierne. Samtidig er det viktig å fremheve forslaget om revidering av forskriften om sosialpedagogiske rådgivere slik at disse får en mer forebyggende rolle. For at dette skal være mulig må det også bevilges større summer til rådgivningstjenesten, så alle skoler har stor nok kapasitet i sitt rådgiverapparat.

Kapittel 18

Skolehelsetjenesten

Barneombudet støtter utvalgets forslag om å bevilge 400 millioner kroner til skolehelsetjenesten, slik at antallet helsesøsterårsverk skal være i henhold til de veiledende nasjonale normene. 15–20 prosent av alle barn og unge i Norge i alderen 3–18 år har nedsatt funksjon på grunn av psykiske plager som angst, depresjon eller atferdsproblemer (Kilde: Folkehelsemeldingen 2015). I Folkehelsemeldingen fremheves at en nøkkel til dette er god sosial støtte.

En undersøkelse gjort av Tidsskriftet Sykepleien viser at halvparten av overføringen til kommunene for å styrke helsestasjoner og skolehelsetjenesten, ikke gikk til formålet (Kilde: Sykepleien.no/2014/01). Barneombudet mener det er helt nødvendig å øremerke midlene til skolehelsetjenesten for å sikre at midlene brukes til skolehelsetjenesten.

Skolehelsetjenesten er elevenes egen lovpålagte helsetjeneste. I tillegg til lovpålagte oppgaver som vaksinerings, måling og veiing, har tjenesten en unik mulighet til å treffe barn og unge på deres arena og bidra til at de får rask hjelp når noe er vanskelig. Ansatte i skolehelsetjenesten kan lytte, de kan gi råd og de kan

hjelpe barn med å komme i kontakt med andre tjenester hvis de ser at det er nødvendig. Det er mye forebyggende helsearbeid i dette.

Elevorganisasjonen har i mange år vært usikker på om skolehelsetjenesten er bemannet på en forsvarlig måte. Vi mener det er behov for å lovfestet bemanningsnorm på ett årsverk per 250 elever.

Å komme tidlig inn i en problemutviklingsfase betyr at elevene raskt kan få hjelp når noe er vanskelig, for eksempel på skolen, med venner eller i hjemmet. En kompetent skolehelsetjeneste kan støtte og veilede elevene til riktig hjelp. Også andre yrkesgrupper enn helsesøster, som for eksempel barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og psykologer, vil være sentrale i et styrket team rundt eleven. Sammen med læreren, eleven og de foresatte kan de raskt følge opp bekymringer for enkeltelever, og iverksette tiltak som kan snu negativ

Frivillige

I kapittel 18 foreslår utvalget to tiltak rettet mot frivillige organisasjoner. Elevorganisasjonen støtter både forslaget om at organisasjonene må kunne dokumentere at de arbeider aktivt mot mobbing og ekskludering, for å kunne motta offentlig støtte, og forslaget om at organisasjonene må sikres driftsvilkår slik at de kan arbeide mot krenkelser og mobbing. Frivillige organisasjoner er et godt supplement til offentlige innsatser. Organisasjonen jobber med å fremme trygge omgivelser for ungdom både gjennom å være en møteplass, men også gjennom å være interessepolitiske aktører. Det er viktig å se elevers trivsel på skolen i lys av hvordan de bruker fritiden sin.

Kapittel 20

Elevorganisasjonen støtter forslagene i kapittel 20, og deler utvalgets syn på at vi må ha flere forskningsprosjekter som omhandler krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering.

Det fremheves at man i større grad må evaluere dagens statlige tiltak, samt at arbeid som gjøres med skolens psykososiale miljø, må være forskningsbasert.

Elevorganisasjonen etterlyser også forskningsprosjekter som omhandler elevmedvirkning. Vi vet at det er mye å lære av skoler med et godt elevdemokrati, og vi mangler i dag norsk forskning som sier noe om elevers deltakelse i skoledemokratiet.

Kapittel 21

Elevorganisasjonen støtter innføring av en ny statlig satsing kalt Inkluderende skole. Det er i dag veldig mange som jobber godt med kapasitetsbygging og hvordan fremme en inkluderende skole, men dessverre er det fremdeles for mange som ikke gjør det.

En stor statlig satsing for å samkjøre alle de forskjellige tiltakene som florerer rundt i skole Norge, samtidig som man gir støtte og veiledning til skolene som ikke jobber godt med dette er sårt trengt.

Eleverorganisasjonen ønsker også å ta del i partnerskapet som foreslås.